

KAS BŪTINA ŽINOTI NORINT APSAUGOTI SAVE IR KITUS NUO SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE

ŽALOS ATLYGINIMAS

Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymas nustato atvejus, kada valstybė kompensuoja smurtiniais nusikaltimais padarytą turtinę ir neturtinę žalą, šios žalos kompensavimo tvarką. Žala gali būti kompensuojama iš specialiosios Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programos pagal įsiteisėjusį teismo sprendimą, jei priteistos žalos iš skolininko išieškoti nepavyko, arba avansu, kai teismo sprendimo dėl žalos atlyginimo nėra.

Smurtiniais nusikaltimais padaryta turtinė ir neturtinė žala **kompensuojama esant šioms visoms sąlygoms:**

- smurtinis nusikaltimas padarytas Lietuvoje;
- smurtiniu nusikaltimu padaryta žala neatlyginta;
- prašymas kompensuoti smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą pateiktas ne vėliau kaip per 3 metus po nusikaltimo padarymo, išskyrus atvejus, kai šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių.

Asmuo **turi pateikti prašymą** „Dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo“. Prašymus dėl smurtiniu nusikaltimu padarytos žalos kompensavimo nagrinėja Teisingumo ministerija.

Žala kompensuojama, kai teismo priteistos žalos neatlygina už žalą atsakingas asmuo, ir jos neišieško antstolis dėl to, kad už žalą atsakingas asmuo neturi turto ar pajamų, iš kurių gali būti išieškoma ir pan. Sprendimai kompensuoti žalą įvykdomi ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo sprendimo priėmimo dienos, tačiau žala gali būti kompensuojama dalimis, bet ne vėliau kaip per 1 metus.

Žala kompensuojama tik smurtinių nusikaltimų (t. y. Baudžiamajame kodekse numatyto apysunkio, sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo požymių turinti pavojinga veika, kuria buvo tyčia atimta nukentėjusio asmens gyvybė arba sunkiai ar nesunkiai sutrikdyta jo sveikata, arba pasikėsinta į seksualinio apsisprendimo laisvę ar neliečiamumą) **aukoms. Kai buvo atimta žmogaus gyvybė ar sunkiai sutrikdyta sveikata, padaryta turtinė žala gali būti kompensuojama avansu**, jeigu yra visos šios sąlygos:

1. vyksta baudžiamasis procesas dėl nusikaltimo, kuriuo buvo atimta žmogaus gyvybė ar sunkiai ar nesunkiai sutrikdyta jo sveikata;
2. nusikaltimas padarytas Lietuvoje;
3. neatlyginta visa smurtiniu nusikaltimu padaryta žala;
4. prašymas kompensuoti padarytą žalą pateiktas ne vėliau kaip per 3 metus po nusikaltimo padarymo, išskyrus atvejus, kai šis terminas praleistas dėl svarbių priežasčių. Kompensuojama avansu turtinė žala negali būti didesnė kaip 250MGL.

SMURTAS YRA PAGRINDAS NUTRAUKTI SANTUOKĄ

Vykstant ikiteisminiam tyrimui dėl smurto šeimoje, nukentėjęs asmuo turi rimtą pagrindą pradėti santuokos nutraukimo procesą dėl kito sutuoktinio kaltės (Civilinio kodekso 3.60 str.). Toks santuokos nutraukimas turi ir teisinius padarinius. Šie padariniai yra sankcija kaltam sutuoktiniui už santuokos išardymą ir tam tikra prasme satisfakcija nekaltam sutuoktiniui.

Kaltas dėl santuokos nutraukimo sutuoktinis neturi tų teisių, kurias turi kitais atvejais, kitais pagrindais išsituokę sutuoktiniai. Jis negali laisvai pasirinkti pavardės, jeigu ši yra kito sutuoktinio, neturi teisės reikalauti, kad turtiniai santuokos nutraukimo padariniai būtų taikomi nuo tos dienos, kai pradėta gyventi skyriumi (Civilinio kodekso 3.67 str.), netenka teisės į išlaikymą (Civilinio kodekso 3.72 str.), negali reikalauti kito sutuoktinio vykdyti jam naudingas vedybų sutarties sąlygas, o, taip pat, kaltė dėl santuokos nutraukimo gali būti pagrindas teismui nukrypti nuo sutuoktinių turto lygių dalių principo (Civilinio kodekso 3.123 str.). Kitam sutuoktiniui suteikiama teisė iš karto sutuoktinio reikalauti atlyginti turtinę ir neturtinę žalą, siejamą su santuokos nutraukimu.

Ruošiant ieškinį teismui, LR CK numato galimybę taikyti laikinąsias apsaugos priemones kol bus priimtas teismo sprendimas (Civilinio kodekso 3.65 str.), atsižvelgiant į sutuoktinių vaikų, taip pat į vieno sutuoktinio interesus.

Teismas gali taikyti šias laikinąsias apsaugos priemones:

- įpareigoti vieną sutuoktinį gyventi skyrium;
- nustatyti nepilnamečių vaikų gyvenamąją vietą su vienu iš tėvų;
- įpareigoti vieną sutuoktinį netrukdyti kitam sutuoktiniui naudotis tam tikru turto;
- priteisti iš vieno sutuoktinio laikiną išlaikymą nepilnamečiams vaikams ar kitam sutuoktiniui;
- areštuoti turtą, kol bus išspręstas jo priklausomybės nuosavybės teise vienam sutuoktiniui klausimas, taip pat siekiant užtikrinti išlaikymo mokėjimą;
- areštuoti vieno sutuoktinio turtą, kurio verte būtų galima užtikrinti teismo išlaidų atlyginimą kitam sutuoktiniui;
- uždrausti vienam sutuoktiniui matytis su nepilnamečiais vaikais ar lankytis tam tikrose vietose.

Teismas, atsižvelgdamas į konkrečią situaciją, gali taikyti ir kitas apsaugos priemones, kurios Civilinio kodekso 3.65 str. nenumatytos, bet yra būtinos, siekiant apsaugoti vaiko ar kito sutuoktinio interesus. Teismas gali uždrausti kitam sutuoktiniui išvežti vaikus į užsienio valstybę, uždrausti vienam sutuoktiniui prisiartinti arčiau kaip vieną šimtą ar daugiau metrų iki gyvenamosios patalpos, darbovietės, mokyklos ar ikimokyklinės įstaigos, kurioje mokosi vaikai.

JUMS REIKIA PAGALBOS?

KREIPKITĖS Į VILNIAUS MOTERŲ NAMUS TELEFONU
8 5 261 63 80

Specializuota psichologo ir teisininko pagalba
Nemokama informacija, konsultacijos, parama bei
palaikymas, tarpininkavimas institucijose,
pagalba tvarkant dokumentus
Suteikta pagalba įgalins Jus įveikti ydingą smurto ratą ir kurti
naują gyvenimą be smurto ir prievartos sau ir savo vaikams
Prie telefono budi specialų paruošimą turinčios konsultantės
Konsultacijos teikiamos darbo dienomis
nuo 9.00 iki 18.00 valandos

VILNIAUS MOTERŲ NAMAI

Tel./Faks.: (8-5) 2616380

El.paštas: vmotnam@vmotnam.lt

www.facebook.com/Vilniaus_Moterų_namai

Paremkite asociaciją Vilniaus Moterų namai, skirdami 2% savo
pajamų mokesčio ar pervesdami paramą į mūsų banko sąskaitą!

Paramos gavėjo kodas: 193144736

Pavadinimas: Asociacija Vilniaus Moterų namai

Sąskaitos numeris: LT29 7044 0600 0106 4248

PASITIKRINKITE, AR NESATE ĮSTRIGUSI SMURTINIAME RYŠYJE / SMURTINĖJE SANTUOKOJE

Jei kils minčių ar pastebėjimų, kuriuos norėtumėte
aptarti, skambinkite mums telefonu

8 5 261 63 80

- Ar Jūs bijote savo partnerio?
 - Ar Jums atrodo, kad ir ką besakytumėte ar bedarytumėte, vis tiek sukelsite jo agresiją? Ar jaučiatės taip, tarsi nuolat vaikščiotumėte peilio ašmenimis?
 - Ar nustojote matytis su savo artimaisiais ir draugais dėl to, kad draudžia partneris?
 - Ar partneris Jums draudžia (ar riboja galimybes) eiti į mokslo ar darbo įstaigą (-as)?
 - Ar barnio metu jis grasina atimti turtą? Vaikus? Pakenkti Jūsų reputacijai? Verslui? Ar kt.?
 - Ar jis Jus įžeidinėja ir žemina kritikuodamas vaikų ar kitų akivaizdoje?
 - Ar partneris primygtinai reikalauja visur eiti kartu arba nuolat tikrina Jus, siūsdamas žinutes ar skambindamas?
 - Ar partneris kada nors tyčia gadino Jums priklausantį daiktą (-us), ar grasino nuskriausti Jūsų augintinį?
 - Ar partneris Jums trukdo / neleidžia laisvai disponuoti savo asmeninėmis pajamomis ir turto? Šeimoms pajamomis ir turto?
 - Ar jaučiatės saugi atsisakydama su juo mylėtis, jei to nenorite?
 - Ar jis pasitelkia seksą siekdamas Jus įskaudinti, „nubauti“?
- Jei atsakėte **taip** į kurį nors iš pateiktų klausimų, tai reiškia, kad jūs patariate smurtą šeimoje/artimuose santykiuose.

Vilniaus Moterų namai teikia pagalbą smurtą ir prievartą patiriančioms moterims.

Kaip pilietinė moterų organizacija Vilniaus Moterų namai vadovaujasi feministine teorija ir praktika, pabrėžiančia struktūrinę smurto prieš moteris visuomenėje ir šeimoje prigimtį. Lyčių nelygybė, nevienodas jėgos ir galios pasiskirstymas tarp moterų ir vyrų mūsų patriarchalinėje visuomenėje, leidžia vyrams kaip socialinei grupei, diskriminuoti moteris kaip socialinę grupę.

Smurtas prieš moteris visuomenėje ir šeimoje yra kraštutinė moterų diskriminacijos forma ir jų pilietinių teisių pažeidimas.

Feministinis pagalbos modelis siekia ne „pritaikyti“ moterį prie situacijos, o padėti moteriai tą situaciją pakeisti, išsilaisvinti iš smurtinių santykių.

2011 m. gruodžio 15 d. Lietuvoje įsigaliojo **Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas**. Šio įstatymo pagrindinis tikslas – ginti pažeistas smurtą ir prievartą patiriančių asmenų žmogaus teises ir apsaugoti juos nuo tolimesnio partnerių ir sutuoktinių smurto bei užtikrinti savalaikės ir specializuotos kompleksinės pagalbos teikimą visoje šalyje. Statistika patvirtina, jog 98 % nukentėjusiųjų yra moterys, todėl dažniausiai smurtas artimoje aplinkoje yra smurtas prieš moteris šeimoje.

PASITIKRINK, AR PATIRI SMURTĄ

Smurtas artimoje aplinkoje – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą (Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas, 2011 m.)

PIRMAS ŽINGSNIS PATIRIANT SMURTĄ

Patyrus smurtą nedelsiant **skambinti bendrosios pagalbos telefonu 112 ir pranešti apie smurto faktą**. Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas įtvirtina, kad policijos pareigūnai privalo nedelsiant atvykti ir pašalinti smurtautoją iš įvykio vietos. Atvykę į įvykio vietą arba patys būdami to įvykio liudininkai, policijos pareigūnai užrašo duomenis apie smurto artimoje aplinkoje faktą ir pradeda ikiteisminį tyrimą bei imasi priemonių užtikrinti smurtą patyrusio asmens apsaugą. Smurtą patyręs asmuo skundo neteikia.

Smurtautojas yra pašalinamas iš nusikaltimo vietos, sulaikomas iki 48 val., arba kol jam bus pareikšti įtarimai.

Policijos pareigūnai informuoja smurtą patyrusį asmenį, kad su juo susisieks specializuotos pagalbos centras, kuris suteiks jam pagalbą, ir nedelsdami apie įvykį praneša specializuotos pagalbos centrui.

PAGALBA PATYRUS SMURTĄ

Įstatymas numato, kad Specializuotos pagalbos centras, gavęs informaciją iš Policijos apie įvykusį smurto faktą, proaktyviai susisieks su nukentėjusiu asmeniu. Tokiu būdu specializuota ir valstybės garantuojama pagalba pasiekia platų asmenų ratą.

Vilniaus Moterų namai – tai vienas iš 16 Lietuvoje veikiančių specializuotos pagalbos centrų. Šie centrai teikia valstybės garantuojamą specializuotą nemokamą kompleksinę pagalbą smurtą ir prievartą patyrusiems asmenims, tarpininkauja įvairiose institucijose ir siekia įgalinti asmenis apginti savo pažeistas teises ir pradėti naują gyvenimą be smurto. Nemokama kompleksinė pagalba apima informavimą, konsultavimą, palaikymą, tarpininkavimą institucijose, pagalbą tvarkant dokumentus, specializuotą teisinę ir psichologinę pagalbą.

MOTERS TEISĖS IKITEISMINIO TYRIMO METU

Nukentėjęs asmuo turi teisę dalyvauti tyrime, susipažinti su jo eiga bei byloje esančiais dokumentais, teikti parodymus, prašyti apklausti liudininkus, tame tarpe ir nepilnamečius vaikus, gyvenančius šeimoje. Ikiteisminio tyrimo metu nukentėjusysis turi teisę teikti prašymą pakeisti arba papildyti Baudžiamojo kodekso straipsnius, pagal kuriuos yra pradėtas ikiteisminis tyrimas byloje dėl smurto artimoje aplinkoje.

Pradėjęs tyrimą pagal Baudžiamojo kodekso 138 arba 140 straipsnius (nesunkus sveikatos sutrikdymas ir fizinio skausmo sukėlimas ar nežymus sveikatos sutrikdymas), **nukentėjusysis gali prašyti papildyti atliekamą tyrimą Baudžiamojo kodekso 145 straipsniu** (grasiniams nužudyti ar sunkiai sutrikdyti žmogaus sveikatą arba žmogaus terorizavimas), nes dauguma tiek psichologinio, tiek fizinio smurto veiksmų yra lydimi vienokio ar kitokio pobūdžio grasinimų.

Smurtinių santykių specifika lemia, jog nukentėjęs asmuo yra priklausomas nuo smurtautojo ir neturi galios situaciją pakeisti. Jei niekas neįsikiš, smurtas stiprės ir gali baigtis rimtu suluošimu arba nužudymu. Todėl šie grasinimai yra pakankamas pagrindas manyti, kad anksčiau ar vėliau jie gali būti įvykdyti, dėl šios priežasties nukentėjęs asmuo gali prašyti taikyti griežtesnes procesines prievartos priemones.

SMURTAUTOJUI TAIKOMOS POVEIKIO PRIEMONĖS

Baudžiamojo proceso normos numato **laikiną sulaikymą iki 48 val.** (Baudžiamojo proceso kodekso 140 str.), **įpareigojimą gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo** (Baudžiamojo proceso kodekso 132-1 str.), **smurtautojo suėmimą iki 6 mėn.** (Baudžiamojo proceso kodekso 127 str.) bei **smurtautojo atidavimą į sveikatos priežiūros įstaigą** (Baudžiamojo proceso kodekso 141 str.).

Kardomosios priemonės skiriamos siekiant užkirsti kelią naujoms nusikalstamosioms veikoms. Kardomąsias priemones skiria ikiteisminio tyrimo teisėjas arba prokuroras. **Bet koks atsisakymas skirti vieną ar kitą kardomąją priemonę turi būti grindžiamas įstatymais.**

Vykstant ikiteisminiam tyrimui, nukentėjusysis turi teisę kreiptis į prokurorą ir prašyti sugiežinti kardomąsias priemones, pakeisti vieną ar kitą anksčiau skirtą kardomąją priemonę griežtesne, jei smurtas nesiliauja.

Jei grįžęs po sulaikymo smurtautojas toliau tęsia smurtinius veiksmus, nukentėjęs asmuo turėtų skambinti bendruoju pagalbos telefonu 112. Pareigūnai privalo nedelsiant atvykti ir dar kartą pašalinti smurtautoją iš įvykio vietos. Pakartotinio smurto epizodas prijungiamas prie bylos ir tuomet gali būti taikomos griežtesnės poveikio priemonės.

KAIP GAUTI NEMOKAMĄ BENDRAJĄ (NE SPECIALIZUOTĄ) TEISINĘ PAGALBĄ

Pirminė teisinė pagalba – tai teisinės informacijos, teisinių konsultacijų teikimas ir teisinio pobūdžio dokumentų, skirtų valstybės ir savivaldybių institucijoms, išskyrus procesinius dokumentus, rengimas. Pirminė teisinė pagalba taip pat apima patarimus dėl ginčo išsprendimo ne teismo tvarka, veiksmus dėl taikaus ginčo išsprendimo bei taikos sutarties parengimą.

Asmuo turi **kreiptis į savivaldybės administracijos direktorių** ar jo pavaduotoją pagal savo deklaruotą gyvenamąją vietą arba į savivaldybę, kurios teritorijoje jis gyvena. Teisinė pagalba turi būti suteikta iš karto. Jeigu nėra galimybės ją suteikti, pagalba suteikiama ne vėliau kaip per 5 dienas. Pirminės teisinės pagalbos trukmė yra ne ilgesnė kaip 1 valanda vienu teisiniu klausimu, t. y. pirminė teisinė pagalba gali būti teikiama ne vieną kartą, jei kyla skirtingi teisiniai klausimai. Pagalbos trukmė gali būti pratęsta savivaldybės vykdomosios institucijos arba jos įgalioto asmens sprendimu. Klausimų nukentėjusiam asmeniui gali iškilti ne vienas, o keli ir kiekvienu šiuo atveju turi būti suteikta valstybės garantuojama pirminė teisinė pagalba, po 1 val. kiekvienu klausimu, iš anksto suderinus laiką. Pirminę teisinę pagalbą teikia savivaldybės administracijos valstybės tarnautojai arba advokatai (advokatų profesinės bendrijos), arba viešosios įstaigos, su kuriomis savivaldybės yra sudariusios sutartis.

Jeigu, teikiant pirminę teisinę pagalbą paaiškėja, kad asmeniui reikės antrinės teisinės pagalbos, jam surašomas prašymas suteikti antrinę teisinę pagalbą.

Antrinė teisinė pagalba – tai dokumentų rengimas, gynība ir atstovavimas byloje, įskaitant vykdymo procesą, atstovavimas išankstinio ginčo sprendimo ne teisme atveju, jeigu tokią tvarką nustato įstatymai ar teismo sprendimas. Teisinė pagalba apima bylinėjimosi išlaidų byloje, išnagrinėtose civilinio proceso tvarka, su bylos nagrinėjimu administracinio proceso tvarka susijusių išlaidų ir su baudžiamojoje byloje pareikšto civilinio ieškinio nagrinėjimu susijusių išlaidų atlyginimą.

Nukentėjusieji dėl nusikaltimo atsiradusios žalos atlyginimo byloje, įskaitant atvejus, kai žalos atlyginimo klausimas yra sprendžiamas baudžiamojoje byloje, turi teisę į nemokamą antrinę teisinę pagalbą. Antrinės teisinės pagalbos teikimą organizuoja Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos. Pvz., Vilniuje: Vilniaus VGTP tarnyba, Odminių g. 3, Tel. (8-5) 2647480.

Dokumentai, kuriuos būtina pateikti, antrinei teisei pagalbai gauti:

1. prašymą gauti antrinę teisinę pagalbą. Prašymo formą rasite Teisingumo ministerijos tinklalapyje (<http://vilnius.teisinepagalba.lt/lt/tm/prasymai/>);
2. dokumentus, įrodančius asmens teisę gauti antrinę teisinę pagalbą.

Vilniaus Moterų namai, vykdydami Specializuotos pagalbos centro funkcijas Vilniaus mieste, teikia nemokamą specializuotą teisinę pagalbą.

Asociacija Vilniaus Moterų namai
Tel.nr. 85 2616380, mob. 8 673 50157
El.paštas: vmotnam@vmotnam.lt
www.vmotnam.lt